

SACICT

N E W S L E T T E R

ฉบับที่ 3/2561

COVER STORY

ชีวิตใหม่ ได้ร่วมพระบารมี

SCOOP

ประนอม ทาแปง
ผ้าตีนจกไถยวน
อ.ลอง จ.แพร่

TIPS

เคล็ดลับ
ผ้าชิ้นแพรวา
จ.กาฬสินธุ์

DON'T
MISS !!

กิจกรรม
พลาดไม่ได้

เดือนสิงหาคม
ถึง
เดือนกันยายน
2561

Greeting From CEO

เพื่อเป็นการเกิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ หรือ SACICT ได้จัดงาน ‘ชีวิตใหม่ ได้ร่มพระบารมี’ เมื่อปลายเดือนกรกฎาคม ถึงต้นเดือนสิงหาคมที่ผ่านมา

SACICT newsletter ฉบับนี้จึงขอนำเสนอเรื่องราวที่น่าสนใจของชนเผ่าและกลุ่มชาติพันธุ์ที่ได้รับพระราชทานอาชีพเสริมด้านศิลปหัตถกรรมให้แก่พวกเขาเหล่านั้น ก่อเกิดเป็นรายได้และทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น รวมทั้งเพื่อเป็นการอนุรักษ์และเผยแพร่เอกลักษณ์ของศิลปหัตถกรรมพื้นถิ่น ที่สะท้อนภูมิปัญญาและทักษะฝีมือกลุ่มชนเผ่าและชาติพันธุ์ให้อยู่คู่กับคนรุ่นใหม่ และสร้างโอกาสทางการตลาดให้แก่ผู้ทำงานต่อไป

นอกจากนี้ ภายในเล่มยังมีเนื้อหาเกี่ยวกับหัตถศิลป์ไทยที่น่าสนใจอีกมากมาย เช่น บทสัมภาษณ์ ครูประนอม ทาแพง ครูศิลป์ของแผ่นดิน พ.ศ. 2554 และ ครูคำสอน สระทอง ครูศิลป์ของแผ่นดิน พ.ศ. 2553 ที่จะให้หลักคิดและแรงบันดาลใจในการทำงานด้วยความรักและความประณีต รวมถึงเนื้อหาดีๆ จากครูช่างและทายาทรุ่นใหม่ที่จะช่วยแนะนำการประยุกต์ภูมิปัญญาดั้งเดิมเพื่อใช้ในทางธุรกิจและความยั่งยืนของชุมชน

เนื้อหาดีๆ เหล่านี้เป็นสิ่งยืนยันถึงบทบาทของ SACICT ในการสืบสานภูมิปัญญาในงานหัตถศิลป์ไทย และส่งเสริมการประยุกต์ต่อยอดเชิงพาณิชย์ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในวิถีชีวิต ชุมชน และส่งต่อภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่นสืบไป

นางอัมพวัน พิชาลัย

ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ

ชีวิตใหม่ ใต้ร่มพระบารมี

ด้วยสำนักในพระมหากษัตริย์คุณ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาทั้งสองพระองค์ ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรในพื้นที่ชนบททุรกันดารที่มีชนกลุ่มน้อย ชนเผ่า และกลุ่มชาติพันธุ์ อาศัยอยู่ในสภาพความยากจน ขาดแคลนพื้นที่ทำกิน ไม่มีอาชีพและรายได้แน่นอน เมื่อทรงพบปัญหา ก็ได้พระราชทานความช่วยเหลือ และมีพระราชดำริให้ประชาชนเหล่านี้ได้มีอาชีพเสริม เพื่อเพิ่มรายได้ให้พอเพียงแก่การยังชีพ จนปัจจุบันยังผลให้เกิดความร่มเย็นผาสุก มีงาน มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ราวกับได้มีชีวิตใหม่ อีกทั้งยังก่อเกิดเป็นหัตถกรรมชิ้นเลิศมากมาย ที่สืบทอด

มาจากแหล่งต้นธารแห่งภูมิปัญญาของกลุ่มชนเผ่าและชาติพันธุ์

SACICT ร่วมมือสำนักในพระมหากษัตริย์คุณของทั้งสองพระองค์ จึงได้จัดนิทรรศการ ‘ชีวิตใหม่ ใต้ร่มพระบารมี’ โดยนำผลงานศิลปหัตถกรรมจากหลากหลายชนเผ่า ชาติพันธุ์ มาจัดแสดงเผยแพร่ให้กับผู้สนใจ เพื่อเป็นการรวบรวมองค์ความรู้ สนับสนุนงานหัตถศิลป์ไทยในหลากหลายแขนงให้คงอยู่ในสังคมร่วมสมัย

ผลงานมากมายเหล่านี้สะท้อนให้เห็นเอกลักษณ์และทักษะฝีมือในการเย็บ ปัก ถัก ทอของกลุ่มชนเผ่าและชาติพันธุ์ เช่น กะเหรี่ยง ม้ง มูเซอ ลีซอ อาข่า เย้า ลัวะ ไทพวน ผู้ไท ไทดำ ไทยวน ลาวครั่ง ลาวเวียง ไทลื้อ เป็นต้นที่ยังคงเก็บรักษาภูมิปัญญา นำมาสืบทอด และปรับปรุงยุคให้ทันสมัยสำหรับประชาชนทั่วไป นอกจากนี้ ภายในงานยังมีกิจกรรมที่ให้ผู้เข้าชมมีส่วนร่วมลงมือทำได้จริงด้วยตนเอง (workshop) รวมถึงการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าทอ เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ รวมถึงการออกร้านของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

โครงการกำลังใจในพระตำราพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา

อีกทั้งการแสดงนิทรรศการพระราชกรณียกิจของทั้งสองพระองค์ ที่ทรงเล็งเห็นถึงความสำคัญ ของงานหัตถศิลป์ไทย ทรงทำนุบำรุงองค์ความรู้ของกลุ่มชนเผ่าและชาติพันธุ์ รวมถึงน้ำพระราชหฤทัยที่ทรงมุ่งมั่นบำเพ็ญพระราชกรณียกิจสร้างงาน สร้างอาชีพแก่ราษฎรในถิ่นทุรกันดารโดยไม่แยกชนชั้น

งาน ‘ชีวิตใหม่ ใต้ร่มพระบารมี’ มีประชาชนผู้สนใจเดินทางมาเข้าร่วมชมนิทรรศการ และซื้อผลิตภัณฑ์ที่สวยงามกลับไปใช้ในชีวิตประจำวัน อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้กลุ่มชนเผ่าและชาติพันธุ์ที่มาร่วมงาน ได้เผยแพร่เรื่องราวที่น่าสนใจของตัวเองออกไปในวงกว้าง

รวมถึงการอนุรักษ์ เผยแพร่ และส่งเสริมภูมิปัญญา สนับสนุนการต่อยอดเชิงสร้างสรรค์ ผู้ทำงานศิลปหัตถกรรมที่มีความเกี่ยวเนื่องกับเอกลักษณ์ชนเผ่าและชาติพันธุ์ ในการจำหน่ายผลงานเพื่อสร้างเสริมรายได้ และสร้างโอกาสต่อไปในอนาคต

ครูประนอม ทาแปง
ครูศิลป์ของแผ่นดิน ปี 2554

ครูประนอม ทาแปง ผ้าตีนจกไทยวน อ.ลอง จ.แพร่

ครูประนอม ทาแปง ครูผ้าตีนจกไทยวน อ.ลอง จ.แพร่ ครูศิลป์ของแผ่นดิน ประจำปี 2554 สาขางานหัตถกรรม ‘ผ้าจกล้านนา’ และศิลปินแห่งชาติ สาขาประณีตศิลป์-ศิลปะการทอผ้า พ.ศ. 2553 ท่านเริ่มเรียนรู้การปั่นฝ้ายและทอผ้ามาตั้งแต่เด็ก โดยมีคุณแม่เป็นคนสอน

ครูเล่าให้เราฟังถึงเรื่องราวชีวิตยากลำบากในวัยเด็ก ฐานะทางบ้านยากจน ไม่มีเงินเรียนหนังสือ ครูเคยไปทำงานรับจ้างที่ร้านอาหาร และเป็นคนรับใช้ตามบ้าน จนในที่สุดก็หวนกลับมาคืนสู่บ้านเกิดเพื่อสานต่อภูมิปัญญาการทอผ้าของบรรพบุรุษ

“ในช่วงเวลานั้น คนเริ่มหันมานิยมผ้าไทย เพราะสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 เสด็จฯ เยี่ยมเยียนชาวบ้าน พระองค์ทอดพระเนตรเห็นงานทอผ้าเหล่านี้ ทรงนำออกไปเผยแพร่ส่งเสริมเพื่อช่วยเหลือเหล่าราษฎรให้มีอาชีพและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น พระองค์ท่านบอกให้ทอกันเยอะๆ พระองค์ท่านจะรับซื้อไป พระองค์ท่านพระราชทานเงินไว้ให้ที่ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อให้พวกเราได้ใช้เป็นทุนทำงาน”

ผ้าตีนจกไทยวนของครูได้รับความโปรดปรานทุกๆ ปีช่วงที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ เสด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐานไปประทับ ณ พระตำหนัก

ภูพิงศ์ราชนิเวศน์ พระองค์ท่านส่งเจ้าหน้าที่มารับครูและช่างทอผ้าทางภาคเหนืออีกหลายคนไปเข้าชั้นเรียนเพิ่มเติมที่นั่น โดยมีครูจากวังสวนจิตรลดา มาสอน

“ครูบางคนเป็นคนอีสาน เราก็ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคนิคการทอผ้าของกันและกัน ครูจากในวังรู้ว่าผ้าแบบไหนที่พระองค์ท่านโปรด ก็จะมาบอกมาสอน เพราะแต่เดิมผ้าไทยโยนกสีสดๆ ครูก็บอกว่าถ้าเราลดสีลง คนในกรุงจะนิยมมากขึ้น เราก็ได้รู้ถึงความต้องการของตลาด และก็นำมาปรับปรุงยกต์”

ไทยวนหรือไทโยนก เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมอยู่แถบเชียงแสน ต่อมาอพยพย้ายลงมาปักหลักในไทยหลายจุด โดยแต่ละกลุ่มชนก็มีฝีมือลายมือในการทอผ้าตีนจกรูปแบบต่างกันไป ที่ อ.ลอง ก็มีรูปแบบเฉพาะที่ครูประนอมสืบทอดมาจากปู่ย่าตายาย

ผ้าตีนจกไทยวนมีเอกลักษณ์ตรงสีเส้นจุดฉาด เข้มขึ้นด้วยสีดำแดงสลับ และมีสีหลักอีกห้าสี มีลวดลายแบบพื้นบ้าน ดัดแปลงจากสิ่งใกล้ตัวมาเป็นลวดลาย เช่น ผักกูด ผักแว่นที่อยู่ตามท้องนา เต็ดมากินกับน้ำพริก ก็นำมาทอเลียนแบบเป็นลายผ้า ลวดลายอีกส่วนหนึ่งจะมาจากตำนานพุทธศาสนา เช่น ลายสำเภาลอยน้ำพาคนไปขึ้นสวรรค์ หงส์คู่กินน้ำร่วมต้นลายพานพุ่มบูชาพระพุทธ ชาวบ้านจะแข่งกันทอให้สลับซับซ้อนเพื่ออวดฝีมือลายมือกัน นำมาใช้ในเทศกาลงานบุญของหมู่บ้าน ถ้าอยากให้หรูหรามากขึ้นอีกก็จกด้วยดิ้นเงินดิ้นทอง

ครูประนอมนำผ้าผืนโบราณที่เก็บไว้ในครอบครัวยุ่มาบอกกล่าวส่งร้อยปี มาศึกษาอย่างละเอียด แล้วทดลองทอตามเพื่อเป็นการอนุรักษ์สืบสานและรักษาภูมิปัญญาดั้งเดิมเอาไว้

“ที่บ้านครูตั้งเตาปั่นฝ้ายตาข่ายก็ทอผ้ามาตลอด คนโบราณมีฝีมือสูงส่ง ยอมรับเลยว่าเก่งจริง ลวดลายแต่ละผืนๆ ไม่มีซ้ำกันเลย ท่านดัดแปลงลวดลายได้หลายร้อยลาย เรานำมาเรียนรู้และสืบทอดได้อย่างไม่หมดสิ้น คนสมัยนี้ยังสู้ไม่ได้ ครูเองก็เก่งสู้ไม่ได้ โบราณคิดลายมาเป็นร้อยๆ ครูเองคิดลวดลายตัวเองได้แค่ไม่กี่ลายเอง”

อย่างไรก็ตาม ภูมิปัญญาผ้าตีนจกไทยวนจะไม่สูญหายไป เพราะในปัจจุบัน ที่ชุมชนของครูมีการรวมตัวกันทำงานทอผ้า บ้านของครูตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ผ้าจกเมืองลอง มีผู้สนใจจากทั่วประเทศเดินทางไปดูงาน ชาวบ้านมาทำงานทอผ้าเพื่อเป็นอาชีพเสริมหลังจากเสร็จหน้านา วัตถุประสงค์เล่นฝ้ายก็มีมากมายในท้องถิ่น

“ทุกวันนี้ที่หมู่บ้านมีคนทำงานทอผ้าสามร้อยคน เราแบ่งหน้าที่กันทำงาน คนย้อมก็ย้อมไป คนทอก็ทอไป ส่วนครูจะช่วยจัดสีจัดลาย ให้เขาลงมือทำงาน คอยตรวจสอบคุณภาพว่าย้อมสีติดไหม ซักสีก่อนจนสะอาดไหม เมื่อเสร็จแล้วก็นำออกขาย ทุกวันมีงานให้ทำ เพราะมีคนสั่งซื้อเข้ามาตลอด”

เอกลักษณ์ของผ้าครูประนอม คือสีย้อมจากธรรมชาติอย่างแท้จริง ทำให้สีเส้นมีความกลมกลืนและละเอียดอ่อนกว่า ครูเรียนรู้วิธีการย้อมมาจากโบราณ และใช้กระบวนการย้อมที่ซับซ้อน ย้อมสีหลายรอบ แต่ละรอบก็นำไปซัก แล้วจึงนำมาย้อมซ้ำอีก ผ้าจึงนิ่มนวลสวมใส่สบายและสีเส้นคงทนเป็นพิเศษ

ครูบอกเราว่าดีใจมากที่ได้รับการเชิดชูยกย่องจาก SACICT รางวัลเหล่านี้ไม่ได้มีประโยชน์ต่อเฉพาะแค่ตัวครู แต่จะช่วยให้ผลิตภัณฑ์ในกลุ่มชาวบ้านได้รับความนิยม เป็นสินค้าที่มีมูลค่าเพื่อที่จะได้มีชาวบ้านหันมาทำงานด้านนี้เพื่อเป็นการรักษาภูมิปัญญานี้ไว้ให้คงอยู่ต่อไป

เคล็ดลับความงาม ของผ้าแพรวา จ. กาฬสินธุ์

ผ้าไหมแพรวาเป็นผ้าทอมืออันเป็นเอกลักษณ์ของชาวผู้ไทหรือภูไท จ.กาฬสินธุ์ มีความหมายว่าเป็นผืนผ้าทอที่มีขนาดความยาว 1 วา หรือ 1 ช่วงแขน มีสีสันลวดลายที่หลากหลาย ปัจจุบันได้รับความนิยมในหมู่ผู้นิยมผ้าไทยทั้งในประเทศและต่างประเทศ สามารถนำมาใช้เป็นผ้าพันคอ สไบ ผ้าตัดชุด ถือเป็นผลิตภัณฑ์ที่หัตถศิลป์ประจำ จ.กาฬสินธุ์

ครุศิลป์ที่มีชื่อเสียงในเรื่องการทอผ้าไหมแพรวาคือ ครุคำสอน สระทอง ปัจจุบันอายุ 79 ปี ท่านได้รับการเชิดชูเป็นครุศิลป์ของแผ่นดิน ปี พ.ศ. 2553 สาขาช่างทอผ้าแพรวา กาฬสินธุ์ และเป็นศิลปินแห่งชาติสาขาทัศนศิลป์ (ประณีตศิลป์ - ทอผ้า) ประจำปี พ.ศ. 2559 ครุคำสอนเรียนรู้การทอผ้าแพรวาตั้งแต่วัยสาวมาจากคุณย่าของสามี ท่านเริ่มทอผ้าใช้เองในครัวเรือนจนเกิดความชำนาญ

มิติใหม่ในการทอผ้า

ครุคำสอนเป็นคนมีความริเริ่มสร้างสรรค์ จึงได้พัฒนาลวดลายและสีสัน ทั้งแบบดั้งเดิมและแบบสมัยนิยม อีกทั้งยังคิดค้นการทอแบบ ‘เขาลาย’ หรือ ‘ตะกอลาย’ หมายถึงเส้นด้ายสีขาวที่ซึ่งไว้ตรงกลางทุก สอดค้ำด้วยไม้ที่ทำลวดลายผ้า ทำให้สะดวกแก่การประดิษฐ์ลวดลาย ด้วยเครื่องมือนี้ ช่วยให้ผู้หญิงสามารถทอลายได้เหมือนกันทั้งผืนอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ ครุยังคิดวิธีการทำแม่แบบลายผ้า โดยใช้วิธีจุดลายลงบนกระดาษกราฟ ทำให้เก็บขิดลายได้ง่ายและมีความชัดเจน

ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของครุคำสอน ถือเป็นมิติใหม่ในการทอผ้า ด้วยเทคนิคนี้ ท่านเคยเป็นผู้นำกลุ่มทอผ้าไหมแพรวายาวที่สุดในโลก 99 เมตร 60 ลาย ขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 และผ้าไหมแพรวาขนาดหน้ากว้างพิเศษ 80 เซนติเมตร ความยาว 9 เมตร จำนวน 10 ลาย รวม 43 แถว ขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

ตั้งแต่นั้นมา ก็ทำให้ผ้าไหมแพรวาเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายไปทั่วประเทศ ผ้าแพรวามีเอกลักษณ์ที่ลวดลายสวยงามและชัดเจน สีสันของผ้านั้นโดดเด่นด้วยการใช้สีแดง เขียว เหลือง ขาว น้ำเงิน ทำให้เกิดความงดงาม

ทำความเข้าใจลวดลาย

การทอผ้าไหมแพรวาต้องใช้สมาธิอย่างสูง เพราะมีรูปแบบผสมกันระหว่างลายขิดกับลายจกในผืนเดียวกัน ใช้นิ้วก้อยขิดเส้นไหมขึ้นมาทีละเส้น ทำให้ได้ลวดลายบนชิ้นมาเด่นชัด ลวดลายบนผ้าแพรวาประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก สามารถนำมาผสมผสานกันจนเกิดเป็นลวดลายที่หลากหลาย

- 1. ลายหลัก** เช่น ลายนาคสีเขน ลายพันธุ์มหา ลายดอกล้าน ฯลฯ เป็นลายเล็กๆ มาประกอบเข้าด้วยกัน ภายในลายหลักนี้ยังมีส่วนประกอบเล็กๆ ไปอีก ได้แก่ ลายนอกคือส่วนที่เป็นตารางสามเหลี่ยม ลายในคือส่วนที่อยู่ตรงกลางของแถวหลัก มีลวดลายเต็มรูปอยู่ในกรอบสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนตลอดความกว้างของผืนผ้า และลายเครือคือส่วนที่อยู่ใน

แถวบนของกรอบสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนในแต่ละแนว

- 2. ลายคั่น** เช่น ลายซาเข ลายงูลอย ลายดอก ลัมป่อย ฯลฯ จะอยู่ตามแนวขวางผืนผ้าเพื่อแบ่งลายใหญ่ออกเป็นช่วงๆ เพื่อตกแต่งชายผ้า

- 3. ลายเชิง** เช่น ลายหางปลาวา ลายดอกผักแว่น ลายงูลอย ฯลฯ จะอยู่ช่วงปลายของผ้าทั้งสองข้างเป็นตัวเริ่มและตัวจบปลายผ้า

ผลงานสร้างสรรค์และองค์ความรู้ที่ ครุคำสอน สระทอง ได้คิดค้นขึ้นมา ช่วยให้คนรุ่นหลังสามารถเรียนรู้และสืบทอดการทอผ้าแพรวาได้ไม่ยาก ท่านจึงได้รับการเชิดชูในฐานะครุศิลป์ของแผ่นดินของ SACICT เรื่องราวของท่านเป็นแรงบันดาลใจ ทำให้คนรุ่นใหม่หันมาศึกษา เรียนรู้ และทำให้ผ้าแพรวาเป็นที่นิยมในวงกว้าง ถือว่าผลงานของท่านเป็นมรดกภูมิปัญญาอันล้ำค่าของชาวกาฬสินธุ์ที่ควรอนุรักษ์ไว้สืบไป

ครุคำสอน สระทอง
ครุศิลป์ของแผ่นดิน ปี 2553

พลังแห่งหัตถศิลป์ ชุมชนบ้านห้วยแก้ว เชียงใหม่

“ที่นี่แม้ไม่ได้ร่ำรวยเงินทอง แต่เราทุกคนรวยความสุข รวยน้ำใจ” ‘คุณตุ้ย’ - จันท์คำ ปู่เปิดสมาชิก SACICT และประธานศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมผ้าทอกะเหรี่ยง บ้านห้วยแก้ว ต.บงตัน อ.ดอยเต่า จ.เชียงใหม่

ในยุคสมัยที่คนส่วนใหญ่ตื่นตระหนกหาความสุขด้วยการวิ่งหาเงินทอง ชุมชนเล็กๆ บนดอยเต่ากลับทำตรงกันข้าม ชาวกะเหรี่ยงที่นี่ยุบรวมกันประมาณสามร้อยกว่าหลังคาเรือน อาศัยพลังของชุมชนซึ่งเกิดขึ้นมาจากการสานต่อภูมิปัญญาท้องถิ่น การฟื้นฟูหัตถศิลป์กลับมาเพื่อสร้างให้เป็นงานและรายได้เลี้ยงชีพ หนึ่งในเรี่ยวแรงสำคัญคือคุณจันท์คำ ในฐานะของประธานศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมผ้าทอกะเหรี่ยง บ้านห้วยแก้ว

“พวกเราอยู่ได้เพราะทุกคนยังคงอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีของชาวกะเหรี่ยงดั้งเดิมไว้ แม้ว่ายุคสมัยจะเปลี่ยนไป มีการเข้ามาของเทคโนโลยีต่างๆ แต่วัฒนธรรมดั้งเดิมวิถีชีวิต ความเชื่อ ความสัมพันธ์อันดีของคนในหมู่บ้านยังคงอยู่เหมือนเดิม ทุกคนยังไม่ทิ้งอัตลักษณ์การแต่งกายประจำเผ่า ถึงแม้หนุ่มสาวอยากใส่เสื้อผ้าทันสมัยเหมือนคนอื่น ๆ แต่หากมีงานเทศกาลสำคัญหรือวันสำคัญๆ ทุกคนจะกลับมาแต่งชุดเหมือนเดิม”

ประเพณีที่ถือว่าเป็นจุดเชื่อมโยงวิถีชีวิตของชาวบ้าน คือการทอผ้าด้วยสวดลายที่เป็นเอกลักษณ์

อาทิ ลายปะคังคอง (ลายแมงมุม) ลายกลิ้งเค้กลิ้ง (ลายเมล็ดพืชทอง) ลายถายกอง (ลายคดโค้ง) ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

มีหลายหน่วยงานที่ยื่นมือเข้าช่วยและทำเป็นส่วนที่ทำให้คุณภาพชีวิตของชาวบ้านดีขึ้น “อย่าง SACICT เข้ามาที่ช่วยด้านสื่อเป็นหน่วยงานที่ทำให้ทั่วโลกได้รู้จักบ้านห้วยแก้ว ทั้งยังช่วยคิดและพัฒนาผลิตภัณฑ์

โดยเฉพาะอย่างยิ่งผ้าทอดั้งเดิมให้ดูดีขึ้น สามารถเพิ่มมูลค่าได้มากขึ้น สิ่งที่ไม่เคยคาดคิดมาก่อนคือสินค้าของเราได้ไปวางจำหน่ายที่สนามบินสุวรรณภูมิและสนามบินภูเก็ต” บ้านห้วยแก้วเปิดรับนักท่องเที่ยวแบบค่อยเป็นค่อยไปเพื่อให้ชาวบ้านทยอย

คุณจันท์คำ ปู่เปิดสมาชิก SACICT

ซึมซับโลกภายนอกทีละเล็กทีละน้อย ให้คนต่างถิ่นเข้ามาทำความรู้จักกัน พุดคุยกัน แลกเปลี่ยนความสุขกันแบบต่างคนต่างให้ คือการพัฒนาอย่างยั่งยืน

สงครามบนผืนผ้า ผ้าทอลาวครั้ง อุทัยธานี

“คนเฒ่าคนแก่บอกว่าบรรพบุรุษของเราเจอศึกสงครามตลอดชีวิต เดินทางอพยพครั้งแล้วครั้งเล่า ลูกหลานไม่มีเวลาเล่าเรียน พวกเขาจึงรักษาเรื่องเล่าความรู้และภูมิปัญญาต่างๆ ไปบนผืนผ้าที่ใช้หุง ผ้าของลาวครั้งเต็มไปด้วยเรื่องราวของสงครามและชีวิต”

คุณนัทสิน จันทร ทายาทช่างศิลปหัตถกรรม ปี 2561 งานหัตถกรรมผ้าทอลาวครั้ง อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี บอกเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชนชาติอย่างออกรส ท่านเป็นผู้มีประสบการณ์ในการทอลายอนุรักษ์แบบโบราณ และสามารถประยุกต์สวดลายใหม่ รวมถึงเป็นผู้เชี่ยวชาญการย้อมสีธรรมชาติ ให้ได้สีสันทันออกมาสม่ำเสมอทั้ง ด้วยวิธีการสังเกตและคำนวณอย่างเป็นวิทยาศาสตร์

คุณนัทสินเล่าเรื่องราวบรรพบุรุษลาวครั้ง ว่าในกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งมีถิ่นฐานดั้งเดิมอยู่ที่หลวงพระบางและเวียงจันทน์ ต่อมาในตอนปลายสมัยอยุธยา ถูกกวาดต้อนลงใต้มาเพื่อทำสงครามสู้รบกับพม่า ชาวบ้านจากแต่ละ

คุณนัทสิน จันทร ทายาทช่างศิลปหัตถกรรม ปี 2561

หมู่บ้านเลือกหลักปักฐานบนผืนแผ่นดินไทยแตกต่างกันไปหลายจุด ตั้งแต่ทางภาคอีสานเรื่อยมาจนถึงภาคกลาง แล้วนำเอาภูมิปัญญาดั้งเดิมมาปรับประยุกต์ใช้กับชีวิตที่นี่

คำว่า ‘ครั้ง’ มาจากสีแดงย้อมผ้าที่มาจากครั้ง ผ้าลาวครั้งเน้นสีแดงเพราะดูโดดเด่น อีกทั้งยังมีวัดดูดีหาได้ง่าย ครั้งคือ

สารเหนียวที่ได้จากแมลง หาได้ในป่าสองข้างทางที่ชาวบ้านเดินทางอพยพ ลาวครั้งทั้ง จ.อุทัยธานี มีเอกลักษณ์แตกต่างด้วยสำเนียงการพูด และรายละเอียดในงานหัตถศิลป์ คุณนัทสินเล่าว่าบนผืนผ้าทอแบบลาวครั้ง บอกเล่า

เรื่องราวของศึกสงครามและชีวิตประจำวันในช่วงเวลาที่ยากลำบาก ยกตัวอย่าง ‘ลายกวีณ’ และ ‘ลายอ้อแอ้’ กวีณหมายถึงขบวนเดินทางอพยพ สวดลายจึงเป็นรูปรถเกวียนและสัตว์ลากจูง ส่วนคำว่า อ้อแอ้ คือเสียงดังออดแอดของล้อเกวียนเมื่อบรรทุกของหนัก

“สิ่งที่เป็นห่วงคือผู้สืบทอด เพราะผู้นิยมผ้าในปัจจุบันจะสั่งซื้อผ้าลายโบราณแท้ๆ เน้นย้อมว่าไม่เอาแบบลายประยุกต์เลยนะ” คุณนัทสินเล่าให้ฟังพร้อมกับยกผืนผ้าสวดลายโบราณให้ชม

สวดลายผ้าโบราณแฝงไว้ด้วยรหัสลับที่ชาวบ้านสื่อสารกัน เช่น ซีนลัดด่าน คือสวดลายจกลึก มีลายอ้อแอ้ปิดชายผ้าไว้ หรือเรียกว่าการปิดด่าน เป็นผ้าที่ชาวบ้านทอในช่วงที่มีศึกสงครามอยู่ ในช่วงอยู่เย็นเป็นสุข ชาวบ้านจะทอชิ้นลายสร้อยसान คือเปิดด่านออกแล้วประดับประดาด้วยสร้อยसानงดงาม รหัสลับบนลายผ้าจะช่วยให้เป็นที่สังเกตได้ว่ามีใครแอบแฝงเข้ามาเป็นไส้ศึก รวมถึงการใช้ภาษาลับเฉพาะ เรียกว่า ‘ภาษาแเบ’ ที่ชาวบ้านใช้พูดกันในช่วงเวลาสงครามเท่านั้น

ยังมีเรื่องเล่ามากมายจากลาวลายโบราณอีกมากมายสำหรับผู้สนใจสามารถค้นหาได้ที่กลุ่มทอผ้าบ้านภูวง ต.ทัพหลวง อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี คุณนัทสินได้เปิดสถานที่เรียนรู้การทอผ้าโบราณ และย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติให้คนรุ่นใหม่ได้แวะเวียนเข้าไปเยี่ยมชมได้

สมาชิกและผู้อ่าน SACICT newsletter
ทุกท่าน สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนา
และสร้างสรรค์กิจกรรมและการทำงาน
ของ SACICT ด้วยการแสดงความคิดเห็น
และข้อเสนอแนะต่างๆ มาให้กับเรา

ศิริรัตน์ จิวาวงศ์
ร้านริงแตง จ.เชียงใหม่
สมาชิก SACICT

“ในสายงานด้านการออกแบบของเรา จะได้ชั่วคราวในแวดวงนี้
รวดเร็วอยู่แล้ว แต่คิดว่าบุคคลทั่วไปยังต้องการข่าวสารเรื่องนี้
อยู่อีกมาก และ SACICT ช่วยเผยแพร่ข่าวสารด้านนี้ออกไป
ได้กว้าง นอกจากนี้ งานหัตถศิลป์ยังมีเรื่องราวที่น่าสนใจ
การจัดงานแบบนี้บ่อยๆ จะทำให้เราได้มาเล่าเรื่องราวออกไป
ให้กับผู้ที่สนใจ มากกว่าจะเป็นงานขายของอย่างเดียว
เราเลือกที่จะมาออกงานกับ SACICT เพียงเจ้าเดียวเลยนะ
ไม่ออกไปออกงานกับที่อื่น เพราะ SACICT จัดดี สวยงาม
เปิดโอกาสให้เราได้เล่าเรื่องราวของผลงานได้มากกว่า
อยากจะสนับสนุน SACICT ให้ทำงานนี้ต่อไป”

บุญชัย แก่บ้าน
อ.พุทธรณทล จ.นครปฐม

ทายาทช่างศิลปหัตถกรรม ปี 2560 สาขาช่างทองโบราณ

“ชอบการทำงานของ SACICT ที่ช่วยเปิดโอกาสให้พวกเราได้มา
แสดงผลงาน ข้อดีก็คือการช่วยอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ
ส่งเสริมให้คนทั่วไปได้เข้ามาทำความรู้จัก ในท้องถิ่นห่างไกล
แต่ละที่ แต่ละภูมิภาค มีครูเก่งๆ อยู่เยอะมากอยู่แล้ว พอ SACICT
เข้ามาช่วยก็ทำให้ครูเหล่านี้ได้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง นอกจากนี้
ยังมีคอร์สอบรมให้พวกเราด้วย อย่างผมก็เคยเข้าร่วมคอร์ส
ของ SACICT เขาเอาวิทยากรด้านการตลาดมาบรรยาย
สอนการทำแบรนด์ ทำแพ็คเกจจิ้ง โดยปกติพวกเราอยู่
ห่างไกล ความรู้พวกนี้เข้าถึงยาก ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจ
SACICT ก็ทำให้เราเข้าใจการตลาด มีช่องทางขายมากขึ้น
มีโอกาสทางธุรกิจมากขึ้น”

ปิระ ประเสริฐก้านตง

อ.พรรณานิคม จ.สกลนคร
ครูช่างศิลปหัตถกรรม ปี 2557
สาขาช่างเครื่องทอง

“แม่เป็นครูช่างๆ ของ SACICT ด้วย
เหมือนกัน และได้รับการส่งเสริมสนับสนุน
ด้วยดีเสมอมา แม่มีความคิดเห็นอยากจะ
เสนอแนะว่าอยากให้ SACICT ขยายหน่วยงาน
ออกไป โดยตั้งเป็นสำนักสาขาอยู่ในแต่ละ
ภูมิภาคก็จะดีมาก ๆ เหนือ ใต้ กลาง อีสาน
ฯลฯ แต่ละที่ก็อาจจะจัดให้เป็นแบบ
โฮมสเตย์ มีที่พักและให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้าน
ศิลปหัตถกรรมของในภูมิภาคนั้นๆ เปิดให้
คนทั่วไปเข้ามาพักผ่อนและเรียนเวิร์กช็อป
รวมถึงเป็นร้านจำหน่ายด้วย ถ้า SACICT
มีสาขาแยกออกไปมากขึ้น เหล่าสมาชิก
ในต่างจังหวัดก็จะยิ่งมีมากขึ้น เราสามารถ
ประสานงานกันได้ง่าย มารวมตัวกัน
ได้บ่อยขึ้นด้วย แม่หวังให้มีสิ่งนี้เกิดขึ้น”

<p>อบรม ทักษะฝีมือช่าง เครื่องดิน (เบญจรงค์)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Date : 23-25 สิงหาคม 2561 • Place : จุน สตูดิโอ คาเฟ่ จ.นครปฐม 	<ul style="list-style-type: none"> • Highlight : การเพิ่มทักษะฝีมือช่าง ด้านการเขียนลายลงบนเครื่องดิน
<p>SACICT POP UP</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Date : 28-30 สิงหาคม 2561 • Place : ธนาคารแห่งประเทศไทย 	<ul style="list-style-type: none"> • Highlight : การจัดแสดงและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ หัตถศิลป์ไทยจากร้าน SACICT SHOP
<p>กิจกรรม ครูพบครู</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Date : 6-8 กันยายน 2561 • Place : จ.แพร่ และ จ.น่าน 	<ul style="list-style-type: none"> • Highlight : สร้างโอกาสให้ครูศิลป์ของแผ่นดิน ครูช่างศิลป- หัตถกรรม และทายาทช่างศิลปหัตถกรรมจาก วัฒนธรรมพื้นถิ่นที่แตกต่างกัน มาแลกเปลี่ยน เรียนรู้องค์ความรู้ ภูมิปัญญา ทักษะ และเทคนิค เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือและเชื่อมโยง การทำงานศิลปหัตถกรรมของกันและกัน
<p>ชี้ทางศิลป์ แก่ครูสู่เยาวชน ในภาคใต้</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Date : 7-10 กันยายน 2561 • Place : จ.สงขลา 	<ul style="list-style-type: none"> • Highlight : การอบรมเพื่อพัฒนาเทคนิคการวาดภาพ การใช้สีในงานศิลปะ และศิลปะประดิษฐ์ ให้แก่บุคลากรทางการศึกษาได้นำความรู้ ไปถ่ายทอดต่อยังกลุ่มเยาวชนต่อไป
<p>SACICT CRAFT FAIR ครั้งที่ 2</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Date : 13-16 กันยายน 2561 • Place : ศูนย์การค้าเดอะมอลล์ บางแค 	<ul style="list-style-type: none"> • Highlight : การจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถศิลป์ไทย จากครูศิลป์ของแผ่นดิน ครูช่างศิลป- หัตถกรรม ทายาทช่างศิลปหัตถกรรม และสมาชิก SACICT
<p>IFF MAGIC JAPAN 2018</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Date : 26-28 กันยายน 2561 • Place : Tokyo Big Sight, West Halls กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น 	<ul style="list-style-type: none"> • Highlight : จัดแสดงและจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถศิลป์ไทย ประเภทเสื้อผ้าแฟชั่นและเครื่องประดับจาก กลุ่มสมาชิก SACICT

หมายเหตุ : กำหนดการอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม